

„Bilo je to u nekoj zemlji seljaka

na brdovitom Balkanu,

umrla je mučemičkom smrću

četa đaka

u jednom danu“

stihovi su pjesme „**Krvava bajka**“ srpske i jugoslavenske pjesnikinje **Desanke Maksimović** (1898.-1993.), koji će se urezati za sva vremena u naše živote i sjećanja, a posebice u ove dane memoriranja i obilježavanja kragujevačke tragedije od 21.10.1941. godine, kada je prije 79 godina strijeljano

2.792

nedužnih civila u odmazdi njemačkog okupatora. Svoj je život tog dana izgubilo i 300 đaka i profesora kragujevačke gimnazije.

„Iste su godine

svi bili rođeni,

isto su im tekli školski dani,

na iste svečanosti

zajedno su vođeni,

od istih bolesti svi pelcovani

i svi umrli u istom danu.“

Malo je poznato da je **Desanka Maksimović** diplomiravši na Filozofskom fakultetu u Beogradu 1923. godine, jedno vrijeme svog radnog vijeka provela i u Hrvatskoj kao srednjoškolska profesorica u Dubrovniku.

Ovaj zločin, kao jedan od najvećih nad civilnim stanovništvom tijekom II. svjetskog rata, dogodio se u Kragujevcu, a odmazdu u sklopu odredbe o likvidaciji „**100 za 1**“ provodio je **major Paul Kening**. Na tom strašnom mjestu stradanja u Šumaricama poslije rata 1953. g. uređen je memorijalni park, a dvadesetak godina kasnije otvoren je i velebni muzej 21.oktobar kao spomenik na nevine žrtve, no najveći je spomenik žrtvama, onaj vječni, podigla svojim stihovima pjesnikinja **Desanka Maksimović**

Pred II. svjetski rat, pred okupaciju, Kragujevac je bio značajno industrijsko središte tadašnje Kraljevine, prvenstveno zbog Vojno-tehničkog zavoda i drugih industrijskih poduzeća. Brojna radna mjesta privlačila su radnike iz cijele zemlje, a u to vrijeme je snažno radništvo nosilo sa sobom i prožetost slobodarskim idejama koje su uvijek bile praćene i komunističkim aktivizmom. Nudeći radna mjesta i egzistenciju slobodarski Kragujevac, središte Šumadije, centar industrije, radništva, ali i centar bunta protiv postojećeg socijalnog poretka, privukao je i obitelj Filipović koja iz Opuzena preko Mostara i Županje stiže u Kragujevac u potrazi za srećom i nastojanjem

za dostojanstvenim životom od svoga rada. **Tako u Kragujevac 1932.g. dolazi brojna obitelj Filipović, otac Ante i majka Ivka sa petero djece od kojih je četvero rođeno u Opuzenu Šimun (1911.), Stipan (1916), Nikola (1919.) i Jelica (1922.), a najmlađi od njih Drago u Mostaru 1930.g. Tako brojna obitelj živjela je u kući od svega 30 m kvadratnih u dvije prostorije.**

Budući otac i majka umiru u kratkom

razdoblju po dolasku u novu sredinu,

na

stariji sin Šimun postaje glava obitelji,

a zaposlenjem u Vojno-tehničkom zavodu i njen hranitelj. Teške će životne prilike članove obitelji usmjeriti revolucionarnim stazama, a sestru Jelicu odvesti u sirotište koje su u Sarajevu držale časne sestre.

Sve što su tri brata Filipovića Šimun, Stjepan i Nikola radili je bilo od interesa za zajednicu, njihova su nastojanja usmjerena za opće dobro, za ciljeve slobode, bratstva, ravnopravnosti i socijalne pravde. U tim će nastojanjima prinijeti i žrtvu vlastitog života,

Stjepan

će biti zarobljen kao partizan i pogubljen u Valjevu 22.5.1942. g., a fotografija njegovog javnog vješanja običi će svijet i postati jedan od općih simbola borbe protiv zla. Brat

Nikola

će kao partizan poginuti u borbama na Sutjesci, dok će

Šimun

biti uhićen u racijama po Kragujevcu neposredno pred strijeljanje u Šumaricama.

Šimun je bio prijatelj i drug, sindikalni aktivist i mnogi su njegovi prijatelji bili uhićeni zajedno s njim.

Kao Hrvat mogao je istupiti i izbjeći strijeljanje jer se odmazda „100 za 1“ odnosila na Srbe. No, Šimun je postupio drugačije, a o tome je svjedočanstvo ostavila u svojim zabilježkama sestra Jelica. Posjetivši brata Stjepana u zatvoru pred vješanje, zapisala je u svojim sjećanjima:

„Kroz plač sam mu rekla da je Šimun strijeljan u oktobru. Nijemci su pola Kragujevca pobili, najviše đaka. Pitali su tko je Hrvat da se javi. Njih su puštali. Šimun nije htio da se javi. Nije želio da se izvuče, a mogao je.“

Ovaj primjer prijateljstva, bratstva, drugarstva i solidarnosti bi trebali afirmirati u društvu ako želimo njegovati te vrijednosti. No, na žalost, za Šimuna Filipovića su u hrvatskoj javnosti gotovo i ne zna, za Hrvatsku je on stranac, o njemu se ne čuje, po njemu se ne imenuju ulice, trgovi ili škole.

U Hrvatskoj se na žalost 30 godina njeguju druge, suprotne vrijednosti, te nedavni napad na Markovom trgu koji nosi klicu terorizma je dijelom i posljedica oblikovanja društva prema lažnim uzorima. **Hrvatska je umorna od Mira Barešića i Zlatana M. Jelića, Darija Kordića i Bujice, Hrvatska je razapeta Milom Budakom i „Za dom spremni“ i bačena u blato „vrijednosti“ koje oni predstavljaju.**

Dok se njih dvoje svađaju u Hrvatskoj nema ni solidarnosti ni ravnopravnosti!

Hrvatska treba Šimuna Filipovića !

Ploče, 26.10.2020

VEDRAN SRŠEN